

Ensamkommande barn i Sverige

Aycan Celikaksoy och Eskil Wadensjö

The Stockholm University
Linnaeus Center for
Integration Studies (SULCIS)

Rapport 2015:1
ISSN 1654-1189

19 februari 2015

Ensamkommande barn i Sverige

Aycan Çelikaksoy och Eskil Wadensjö

Detta är vår första rapport inom projektet ”Hur är livet för ensamkommande barn i Sverige? Vad kan ett omfattande paneldatamaterial visa oss?” som genomförs med stöd av Europeiska Flyktingfonden. Denna första rapport ger en allmän bakgrund till utvecklingen och sammansättningen av migrationen av ensamkommande barn till Sverige till 2012 och av hur de har gått för dem efter att de har kommit till Sverige, fått uppehållstillstånd och blivit folkbokförda under perioden från 2003 till 2012. Vi ska redan här understryka att vår undersökning behandlar dem som blir folkbokförda i Sverige och att ”ankomståret” i våra data är det år det ensamkommande barnet blir folkbokförd i Sverige för första gången.¹

Denna och kommande rapporter är främst baserade på ett avidentifierat registermaterial som täcker hela vår undersökningsperiod.² Men vi använder oss också av andra källor som rapporter och statistik från olika myndigheter och internationella organisationer samt forskning om ensamkommande barn i Sverige och andra länder. Registermaterial kan ge mycket intressant information, men det kan till exempel inte ge information om hur de ensamkommande barnen har haft det i sitt hemland eller på vägen till Sverige³ eller hur de själva bedömer sin situation i det land de har kommit till⁴.

I kommande rapporter kommer vi att specialstudera olika frågor rörande ensamkommande barn som deras arbete och utbildning i Sverige och deras hälsosituation⁵.

· Vi vill tacka Alireza Behtoui, Berit Berg och Christer Gerdes för kommentarer på en tidigare version och för kommentarer vid två konferenser: NMRC i Köpenhamn den 13 augusti 2014 och IMISCOE i Madrid den 27 augusti 2014.

¹ Migrationsverket redovisar på sin hemsida uppgifter på hur många ensamkommande barn som söker asyl ett visst år och hur många av dem som får tillstånd att stanna.

² Det finns studier av ensamkommande barn i Norge baserade på registerdata. Se Aalandslid och Walstad Enes (2012) och Stabell Wiggen (2014).

³ I och med att det är en registerundersökning baserad på svenska register har vi endast mycket begränsad information om tiden i hemlandet. Intervjuundersökningar kan där ge mycket mer kunskap, se t.ex. Backlund m.fl. (2012), Stretmo och Melander (2013) och Bunar (2012).

⁴ Se t.ex. Ní Raghallaigh (2013) som redovisar en undersökning av i vilken utsträckning ensamkommande barn i Irland känner tillit (trust) i olika avseenden. Sådan information går inte att få från registerdata. En undersökning som bygger på både registermaterial och intervjuer är Eide (2000) som behandlar ensamkommande flyktingbarn i Norge.

⁵ För en översikt av litteraturen om ensamkommandes barns hälsosituation se Eide och Hjern (2013). Vervliet m.fl. (2014) redovisar en undersökning av ensamkommande barns mentala hälsa i Belgien och Norge, Nielsen m.fl. (2008) en undersökning avseende Danmark och Aronsson m.fl. (2009) en undersökning avseende Sverige.

1. Ett ökande antal ensamkommande barn

Villkoren för asylsökande ensamkommande barn har blivit en av flera viktiga frågor i debatten och forskningen om asylprocessen, flyktinginvandring och integration. Vem är då ett ensamkommande barn? Det är ett barn som är under 18 år, som kommer till Sverige utan sällskap av förälder eller annan legal vårdnadshavare. Det är en mycket utsatt situation för de barn som kommer själva utan sina föräldrar. Det är därför speciellt viktigt att se hur det går för barn som ingår i denna grupp. En sådan undersökning kan ge underlag för olika åtgärder som kan förbättra förhållandena för dessa barn.

Det finns olika uppgifter om ensamkommande barn avseende ett och samma år som skiljer sig åt vad gäller antalet individer. Det beror på att de avser barn som är i olika faser av asylprocessen. Alla som söker asyl blir inte beviljade uppehållstillstånd, och de som söker asyl kan bli beviljade asyl kalenderåret efter att de har kommit till Sverige. Det tar tid för Migrationsverket att behandla en ansökan och de som får avslag kan överklaga Migrationsverkets beslut. Ensamkommande barns ärenden är prioriterade och Migrationsverkets mål är att ett beslut ska fattas inom tre månader, men i genomsnitt tar det lite längre tid. Hur lång tid det tar, kan variera från fall till fall beroende på hur komplicerat ärendet är. Vårt datamaterial avser dem som har blivit folkbokförda, men vi kommer att från andra källor redovisa antalet asylsökande. Om många söker asyl ett visst år, leder det till antalet som får tillstånd att stanna ökar både detta och påföljande år.

Omfattningen och villkoren för ensamkommande barn är av speciellt intresse i ett svenskt perspektiv, eftersom denna typ av invandring till Sverige har stor omfattning jämfört med den till andra europeiska länder, både relativt de olika ländernas befolkningsstorlek men också absolut sett. År 2013 var antalet asylsökande ensamkommande barn som kom till EU28-länderna totalt 12 730 enligt Eurostat. Den största gruppen sökte asyl i Sverige, 3 850 barn. Närmast i storleksordning kom Tyskland (2 485), Storbritannien (1 265) och Österrike (935). Ser vi på utvecklingen mellan 2008 och 2013 är det totala antalet asylsökande ensamkommande barn som kommer till EU-länder på ungefär samma nivå år från år, men fördelningen på destinationsländer har förändrats under denna period. Antalet som kommer till Sverige och Tyskland har ökat mycket, medan framför allt antalet ensamkommande barn som kommer till Storbritannien men också till Nederländerna har minskat.

De ensamkommande barn som kommer till Sverige gör det i regel som skyddsbehövande eller flyktingar. Merparten av de som kommer och söker uppehållstillstånd får det också beviljat. Av de 1 955 ensamkommande barn som år 2013 beviljades tillstånd av Migrationsverket (som

är första instans)⁶ fick 384 det som konventionsflyktingar, 1 093 av skyddsbehov, 465 på grund av synnerligen ömmande omständigheter och 13 av övriga skäl. Samma år fick 435 avslag på sin ansökan, ytterligare 166 fick avslag med hänvisning till Dublinkonventionen⁷ och 386 drog tillbaka sin ansökan eller lämnade landet utan att formellt ha dragit tillbaka sin ansökan.

Internationellt finns det också en omfattande diskussion om ensamkommande barn som kommer av olika skäl. I länder som Italien och USA kommer många barn som ”papperslösa” arbetskraftsmigranter.⁸ Det finns också en omfattande migration i form av trafficking till och inom länder i olika världsdelar.⁹ Av de ensamkommande barn som kommer till USA är flertalet pojkar (mellan 60 och 75 procent enligt olika beräkningar). Tre fjärdedelar kommer från den nordliga delen av Centralamerika (Honduras, El Salvador och Guatemala), kallad den ”Norra triangeln”. Det har varit en markant ökning av antalet ensamkommande barn från dessa länder till USA under de senaste åren. Se Renwick (2014) och Stinchcomb och Hershberg (2014).

Det kan finnas flera olika förklaringar till att ett barn kommer utan någon medföljande förälder eller annan legal vårdnadshavare. Barnet kan vara den första som lyckas komma till Sverige, även om andra familjemedlemmar också försöker att komma till Sverige. Barnet kan på så sätt i en del fall bli det första ledet i en familjemigration; föräldrarna kommer alltså i del fall senare än sitt barn till Sverige. I andra fall kan någon eller båda föräldrarna ha kommit före. Att barn eller föräldrar inte kommer samtidigt kan bero på bristande möjligheter, ekonomiska eller andra, att kunna fly tillsammans. Barnet kan också vara föräldralösa och sakna annan legal vårdnadshavare.

Barnet kan i en del fall komma utan vuxen följeslagare, men i andra fall kan de komma tillsammans med andra vuxna asylsökande, till exempel äldre vuxna syskon eller andra vuxna släktingar som inte är deras legala vårdnadshavare. I en del fall har barnet redan anförvanter i Sverige, medan barnet i andra fall saknar anförvanter bosatta här. Det pekar på att situationen vid ankomsten kan skilja sig markant åt mellan olika barn. Vi ska redan här understryka att fler barn kommer med sina föräldrar eller annan legal vårdnadshavare än antalet som kommer

⁶ Ytterligare barn kan senare ha fått tillstånd av migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen efter att ha överklagat Migrationsverkets beslut.

⁷ Dublinkonventionen innebär att en asylansökan ska behandlas i det EU-land en flykting först har anlänt till.

⁸ För en översikt av forskningen om ensamkommande barn som kommer för arbete se Edmonds och Shrestha (2013).

⁹ Se ILO (2009), som refererar till en tidigare ILO-undersökning, uppskattade antalet barn som var i en trafficking situation till 1,2 miljoner år 2000.

som ensamkommande barn även från de länder från vilka många ensamkommande barn kommer.¹⁰

Av de 9 975 ensamkommande barn som ingår i vår undersökning har 2 037 också haft sin mor i Sverige.¹¹ Av dem hade 637 folkbokförts senare än barnet, 917 tidigare än barnet och 481 samtidigt¹² som barnet. Av de ensamkommande barnen har 1 086 haft sin far i Sverige.¹³ I 342 fall hade fadern folkbokförts senare än barnet, 641 tidigare än barnet och 103 samtidigt¹⁴ som barnet. Dessa tal visar att inte så få av de ensamkommande barnen har föräldrar som också kommit till Sverige, men att merparten inte har det.

2. Omfattning och sammansättning

Antalet ensamkommande barn har ökat markant sedan 2003 (det första år som vi har statistiska uppgifter för i vårt datamaterial). I tabell 1 anger vi hur många som har blivit registrerade i folkbokföringen under respektive år, alltså inte antalet asylsökande.

Vi ser att andelen flickor minskar med vissa variationer fram till 2011 för att sedan öka markant under 2012. Andelen flickor är under den undersökta tidsperioden totalt sett endast en fjärdedel av antalet ensamkommande barn (se tabell 2). Det är viktigt att försöka förklara detta mönster och också till de skillnader som finns vad gäller ålder och födelseland som finns för pojkar och flickor. En förklaring skulle kunna vara skillnader i könsroller mellan olika länder. Vi får här förlita oss på de kvalitativa studier som finns och återkommer till frågan i senare rapporter.

¹⁰ Vi kommer att i en senare rapport att jämföra hur det går för ensamkommande barn med hur det går för barn som kommer tillsammans med förälder eller annan legal vårdnadshavare från samma länder.

¹¹ För ytterligare 295 mödrar finns ID-nummer som kan matchas till individen, men vi saknar där ytterligare information.

¹² De har alltså folkbokförts samtidigt men kommit vid olika tidpunkter, i annat fall hade barnet inte klassificerats som ensamkommande barn.

¹³ För ytterligare 144 fäder finns ID-nummer som kan matchas till individen, men vi saknar där ytterligare information.

¹⁴ De har alltså folkbokförts samtidigt men kommit vid olika tidpunkter, i annat fall hade barnet inte klassificerats som ensamkommande barn.

Tabell 1. Antal ensamkommande flyktingbarn folkbokförda från 2003 till 2012 efter kön

Ankomstår	Flickor	Andel flickor (%)	Pojkar	Totalt
2003	127	34	242	369
2004	51	46	60	111
2005	30	45	37	67
2006	68	38	111	179
2007	150	18	673	823
2008	164	22	583	747
2009	221	24	688	909
2010	294	23	1012	1306
2011	261	14	1670	1931
2012	1092	31	2441	3533

Anm. En del av dem som ingår i gruppen folkbokförda 2003 har blivit folkbokförda redan under tidigare år.

Antalet ensamkommande barn fortsätter att öka.¹⁵ Under 2013 sökte 3 852 ensamkommande barn asyl i Sverige. Av de 2 942 ärenden som avgjordes under samma år fick 66 procent bifall. Notera att det är betydligt färre fall som avgjorts under året än antalet som sökte om asyl samma år. Den genomsnittliga handläggningstiden var 120 dagar under år 2013 och 143 dagar under år 2014. Under 2014 ansökte 7 049 ensamkommande barn asyl. Alla kommer inte att få sin ansökan beviljad, men om andelen som får bifall på sin ansökan är ungefär densamma som tidigare, innebär det en klar uppgång jämfört med 2013.

Antalet ensamkommande barn som totalt sett har kommit under den period vår undersökning omfattar ökar naturligtvis år från år (de olika årsvärdena läggs samman för att få summan av dem som hittills har kommit och som fortfarande är folkbokförda här). Vi visar utvecklingen av det totala antalet ensamkommande barn som kommit till Sverige och som finns kvar i Sverige för de olika åren i tabell 2.

¹⁵ Talen i detta avsnitt bygger på information från Migrationsverket.

Tabell 2. Antal ensamkommande flyktingbarn som blivit folkbokförda i Sverige från 2003 till och med 2012 efter kön; ackumulerade tal

År för första folkbokföring	Flickor	Andel flickor (%)	Pojkar	Totalt
2003	127	34	242	369
2004	178	37	302	480
2005	207	38	339	546
2006	272	38	446	718
2007	420	27	1116	1536
2008	582	26	1697	2279
2009	799	25	2378	3177
2010	1091	24	3384	4475
2011	1349	21	5043	6392
2012	2431	25	7466	9897

Anm. Det är det ackumulerade antalet, vilket innebär att uppgifterna för 2012 avser dem som blivit folkbokförda senast 2012 (undersökningspopulationen). Det betyder att 9 897, som är talet för 2012, är summan av dem som kommit mellan 2003 (eller i en del fall ännu tidigare) och 2012 (minskat med antalet som emigrerat eller avlidit).

De 9 897 ensamkommande barn som blivit folkbokförda fram till och med 2012 och finns kvar i landet, svarar inte mot alla som har kommit som ensamkommande barn under samma tidsperiod. Några har avlidit och andra har lämnat landet; de har antingen flyttat tillbaka eller flyttat vidare till något annat land.

Av de ensamkommande barn som folkbokförts under perioden 2003–2012 har 80 emigrerat; 53 pojkar och 27 flickor.¹⁶ Det innebär att andelen flickor som har emigrerat är något högre än motsvarande andel för pojkarna. De flesta som lämnat Sverige har gjort under det år de har fyllt 18 eller vid högre ålder; det gäller 42 pojkar och 20 flickor. Genomsnittsåldern vid emigration är för både pojkar och flickor 19 år. Därutöver har ytterligare 38 av dem som folkbokförts 2003–2012 lämnat Sverige under 2013. Andelen som emigrerat är större bland dem som kom under tidigare år än bland dem som kommit under senare år av lätt insedda skäl – de som kom tidigt har haft fler år på sig att emigrera. Vart flyttar de då? Den största gruppen flyttar till länder som tillhör EES, alltså inom Europa, den näst största gruppen flyttar till

¹⁶ Det kan finnas en oregistrerad emigration. Alla anmäler inte att de flyttar från Sverige till Skatteverket, som är den myndighet som svarar för folkbokföringen. Se Wadensjö (2013).

okänt land. Många flyttar också till Irak; eventuell kan det vara en fråga om återflyttning till den norra kurdiska delen av Irak som har haft en relativt stark ekonomisk utveckling.

Tio av de ensamkommande barnen har avlidit under perioden 2003–2012 och fem avled under år 2013; 13 pojkar och två flickor. Tio av dem var 18 år eller äldre det år de avled och fem var yngre än 18 år. Några av de som har avlidit har vistats i Sverige några få år, andra har varit här under flera år. Sju av de tio dödsfallen inträffade inom tre år efter att det hade blivit folkbokförda.

De som ansöker om tillstånd att stanna som ensamkommande barn kommer från många olika länder. Merparten kommer dock från några få länder. Under 2013 kom flest från Afghanistan (1 247), Somalia (576), Syrien (364) och Eritrea (345). Andelen som får bifall av dem som kommer från dessa länder är också hög. Under 2014 har flest ensamkommande barn som sökt asyl kommit från samma länder, dvs. Afghanistan (1 547), Eritrea (1 456), Syrien (1 233) och Somalia (1 118), även om ordningen mellan länderna är något förändrad.

Tabell 3 visar på att de flesta som har folkbokförts har kommit från Irak, Somalia, Afghanistan och Eritrea under merparten år under perioden 2003–2012 med några enstaka undantag.

Vi har tabellen inom parentes angivit andelen flickor. Vi ska då komma ihåg att antalet som blev folkbokförda till och med 2005 är få, och att procenttalen för dessa år därför är baserade på få observationer. Jämför vi andelen flickor från olika födelseländer för åren 2006–2012 finner vi att den är mycket låg för dem som är födda i Afghanistan och Irak men betydligt högre för dem som är födda i Eritrea och Somalia (och också för Övriga Afrika och Övriga Asien).

Tabell 3. De fyra länder från vilka störst antal folkbokförts de olika åren (efter födelse-land); inom parentes andelen flickor

År	Störst antal	Näst största antal	Tredje största antal	Fjärde största antal
2003	Irak (14)	Somalia (58)	Afghanistan (11)	Övriga Afrika (56)
2004	Somalia (53)	Övriga Afrika (67)	Afghanistan (0)	Övriga Europa (57)
2005	Somalia/ Övriga Afrika (56)/(39)	Irak (43)	Afghanistan (33)	Eritrea/Övriga Europa (0)/(50)
2006	Irak (25)	Somalia (61)	Afghanistan (5)	Eritrea (54)
2007	Irak (11)	Afghanistan (2)	Somalia (41)	Övriga Afrika (28)
2008	Irak (11)	Somalia (44)	Afghanistan (3)	Övriga Afrika (50)
2009	Somalia (42)	Afghanistan (2)	Irak (15)	Eritrea (58)
2010	Afghanistan (1)	Somalia (44)	Irak (29)	Eritrea (43)
2011	Afghanistan (5)	Somalia (35)	Iran (17)	Eritrea (53)
2012	Afghanistan (11)	Somalia (44)	Övriga Asien (46)	Eritrea (56)

Anm. Vi har inte uppgifter från alla länder separat utan för en del länder endast grupperade. Det förklarar förekomsten av kategorierna Övriga Europa, Övriga Afrika och Övriga Asien i denna tabell. För europeiska länder har vi separata uppgifter för Sovjetunionen, Jugoslavien och Albanien. Övriga från Europa ingår i gruppen Övriga Europa. För Afrika har vi separata uppgifter för Algeriet, Eritrea, Etiopien, Gambia, Marocko, Somalia och Uganda, och för Asien separata uppgifter för Afghanistan, Irak, Iran, Syrien och Turkiet. Övriga som är födda i Afrika och Asien hänförs till grupperna Övriga Nordafrika, Övriga Afrika, Övriga Mellanöstern och Övriga Asien.

3. Till vilka delar av Sverige kommer de ensamkommande barnen?

I vilka delar av Sverige kommer då de ensamkommande barnen att bo, när de har fått uppehållstillstånd och blivit folkbokförda här? Vi ska här redovisa var de bor det första året de var folkbokförda i Sverige för att i en senare rapport undersöka rörligheten i Sverige under vistelsen här. Det visar sig att de är spridda över samtliga län i landet, dock med en viss övervikt för storstadsläna. Se Tabell 4. Ser vi till befolkningens storlek i de olika läna är det dock ingen stark överrepresentation för storstadsläna.

Tabell 4. De fyra län i vilka flest ensamkommande barn är bosatta det första året de folkbokförts i Sverige av dem som blivit folkbokförda olika år; procentuella andelar av alla ensamkommande barn som blivit folkbokförda samma år inom parentes

År	Störst antal	Näst största antal	Tredje största antal	Fjärde största antal
2003	Stockholms län (27)	Västra Götalands län (18)	Skåne län (9)	Västernorrlands län/Örebro län (7)
2004	Stockholms län (23)	Västerbottens län (13)	Västra Götalands län/Uppsala län (11)	Örebro län (10)
2005	Kronobergs län (16)	Stockholms län (13)	Östergötlands län (11)	Skåne län/ Västra Götalands län/ Örebro län (8)
2006	Stockholms län (26)	Västerbottens län (16)	Skåne län (13)	Västra Götalands län (11)
2007	Stockholms län (30)	Västra Götalands län (15)	Västerbottens län (12)	Skåne län (11)
2008	Stockholms län (22)	Skåne län (9)	Västra Götalands län (8)	Västerbottens län (6)
2009	Stockholms län (16)	Västerbottens län (9)	Norrbottnens län (8)	Västra Götalands län (7)
2010	Stockholms län (19)	Skåne län (12)	Västra Götalands län (11)	Västerbottens län (7)
2011	Stockholms län (14)	Skåne län (13)	Västra Götalands län (12)	Västerbottens län (7)
2012	Stockholms län (20)	Västra Götalands län (18)	Skåne län (6)	Västerbottens län (5)

I tabell 5 anges de fyra kommuner som flest var folkbokförda i det första år de var folkbokförda i Sverige olika år. Stockholm, Göteborg och Malmö ingår för de flesta årsgrupperna. Däremot varierar det vilka kommuner som i övrigt ingår bland de kommuner som har flest bosatta. För de som har blivit folkbokförda vissa år är många bosatta i kommuner med relativt få invånare som Alvesta och Härnösand.

Det finns en diskussion om vilka faktorer som påverkar den geografiska placeringen, bland annat vilken betydelse närvaron av anförvanter som redan finns i landet har. Vi återkommer till denna fråga i en senare rapport.

Tabell 5. De fyra kommuner i vilka flest ensamkommande barn är bosatta det första året de folkbokförts i Sverige av dem som blivit folkbokförda olika år; procentuella andelar av alla ensamkommande barn som blivit folkbokförda samma år inom parentes

År	Störst antal	Näst störst antal	Tredje störst antal	Fjärde största antal
2003	Stockholm (14)	Göteborg (8)	Härnösand (7)	Malmö (6)
2004	Stockholm (17)	Skellefteå (12)	Härnösand (9)	Uppsala (5)
2005	Alvesta (12)	Stockholm (9)	Härnösand/ Skellefteå/Karlskrona (6)	Mjölby/Hjo (5)
2006	Skellefteå (14)	Stockholm (12)	Göteborg (6)	Malmö (6)
2007	Stockholm (17)	Malmö (6)	Göteborg (6)	Skellefteå (5)
2008	Stockholm (11)	Göteborg (4)	Eskilstuna (3)	Malmö (3)
2009	Stockholm (10)	Göteborg (3)	Uppsala (3)	Skellefteå (2)
2010	Stockholm (9)	Göteborg (4)	Uppsala (2)	Växjö (2)
2011	Stockholm (5)	Malmö (3)	Uppsala (3)	Göteborg (2)
2012	Stockholm (9)	Göteborg (6)	Malmö (3)	Örebro (2)

4. I vilken ålder kommer de ensamkommande barnen?

De som får asyl som ensamkommande barn får inte ha fyllt 18 år vid ansökan. Men hur gamla är då de ensamkommande barnen det år de blir folkbokförda i Sverige? Vi visar detta genom att se ge en detaljerad åldersfördelning för dem som registrerats i folkbokföringen för första gången 2011 eller 2012.

Vi ser från tabell 6 att de flesta är i övre tonåren, 15–17 år. I den åldern är möjligheterna att själv resa större än för dem som är yngre. Vi ser också att inte så få är 18 år. Det betyder inte att de har fyllt 18 år när de blir folkbokförda – endast att de fyller 18 år det år de blivit folkbokförda (de kan till exempel ha varit 17 år och några månader när de kommit, antingen 17 eller 18 år när de fått tillstånd ett antal månader senare, och fylla 18 år under det år de har blivit folkbokförda).

För den som inte har dokument som klart kan visa åldern kan det i en del fall råda en osäkerhet om hur gammal den asylsökande är. Olika metoder, mer eller mindre tillförlitliga, används för att avgöra åldern på den asylsökande. Se bl.a. Schmeling m.fl. (2006) och Olze m.fl. (2006). Osäkerheten om ålder har för en del som är kritiska mot denna invandring

använts som ett argument mot att ensamkommande barn får uppehållstillstånd. Se Hirvonen (2013) för en diskussion.

En del som kommer är mycket unga. De kan vara barn till ett annat ensamkommande barn i några fall (en ung moder eller fader kan komma med sitt barn; båda räknas då som ensamkommande barn), men fler är i åldrar då det inte är möjligt att de kommer samtidigt med föräldrar som inte fyllt 18 och knappast heller möjligt att de kommit helt själva. Troligen kommer de med äldre personer – äldre ensamkommande syskon eller vuxna släktingar som inte är föräldrar eller vårdnadshavare. Bland de barn som var fem år eller yngre när de folkbokfördes kom tolv med en moder som också var ett ensamkommande barn och två med en fader som också var ett ensamkommande barn.

Tabell 6. Åldersfördelning för ensamkommande barn som blivit folkbokförda 2011 och 2012; antal barn

Ålder	Flickor		Pojkar	
	2011	2012	2011	2012
0	0	9	0	19
1	0	11	0	11
2	0	15	0	11
3	1	21	0	14
4	1	21	1	28
5	2	27	3	29
6	4	40	1	28
7	6	48	6	40
8	0	48	7	43
9	5	46	7	64
10	2	67	7	70
11	8	62	9	60
12	6	64	15	77
13	11	77	37	108
14	12	68	93	177
15	32	91	233	305
16	53	142	513	588
17	80	148	572	558
18	36	86	165	210
19	2	1	1	1

Jämför vi åldersfördelningarna för flickor och pojkar som blivit folkbokförda 2011 och 2012, ser vi av tabell 6 att det framför allt är bland de äldre barnen som pojkarna är fler än flickorna. Det gäller även när vi undersöker dem som folkbokförts för första gången andra år än 2011 och 2012.

5. Utbildning i Sverige¹⁷

De som är under 16 år när de kommer blir alla placerade i utbildning. Också många av dem som är äldre blir placerade i utbildning och många fortsätter att studera efter att de har blivit unga vuxna. Vi visar i tabell 7 andelen som är i utbildning efter åldersår uppdelat på män och kvinnor. Vi har här slagit samman dem som kommit under olika år, så en person som är 20 år kan ha varit folkbokförd i Sverige olika lång tid.

De flesta som är 22 år eller yngre är i utbildning (mätt som i utbildning under hösten respektive år). Vi underskattar troligen andelarna, då vi saknar uppgift om vilka som deltar i språkinträdning. Upp till och med 20 års ålder är det vanligare att män än kvinnor är i utbildning. Det är vanligare att kvinnor än att män är i utbildning bland ensamkommande barn som blivit 21 år och äldre. Det senare överensstämmer med det allmänna mönstret i Sverige; kvinnor utbildar sig oftare än män efter att de har lämnat gymnasieskoleåldern.

Tabell 7. Andel (procent) i utbildning i olika årsklasser av dem som är 16–27 år

Ålder	Kvinnor	Män
16	68	70
17	74	82
18	84	92
19	77	88
20	62	67
21	56	50
22	43	35
23	38	29
24	40	26
25	36	24
26	22	26
27	23	15

¹⁷ För översikter av litteratur om unga migranters utbildning i Sverige, se Tallberg Broman (2014) samt Olsson, Lundqvist och Behtoui (2012). För en undersökning av de norska erfarenheterna, se Thorshaug och Svendsen (2014).

Utbildning kan ske på olika nivåer som varierar med åldern men också med vilken utbildning de ensamkommande barnen har när de kommer till Sverige. Se Tabell 8 för en redovisning av pågående utbildning efter ålder.

Tabell 8. Ålder och andel (procent) i olika typer av pågående utbildning av dem som är i utbildning

a) Män

Typ av utbildning	Ålder											
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Gymnasieskola	81	97	97	92	46	32	0	0	0	0	0	0
Komvux	0	1	2	4	39	46	50	49	39	35	27	27
Tekniskt basår	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	0	0
Grundläggande högskoleutbildning	0	0	0	0	2	7	13	27	41	42	43	36
Kvalificerad yrkesutbildning	0	0	0	0	0	1	1	2	2	2	0	0
Folkhögskola	0	0	1	3	6	9	12	9	9	9	14	0
Studiemedel för utlandsstudier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0
Övriga studier	0	0	0	0	2	1	1	2	3	4	2	0
Arbetsmarknadsutbildning	0	0	0	0	1	3	7	7	6	7	7	27
Grundskola	19	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SFI	0	0	0	0	3	2	6	4	0	0	5	9

b) Kvinnor

Typ av utbildning	Ålder											
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Gymnasieskola	78	97	98	91	38	23	6	0	0	0	0	0
Komvux	0	1	1	4	44	50	57	52	50	58	57	67
Tekniskt basår	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Grundläggande högskoleutbildning	0	0	0	0	4	10	23	29	36	25	21	0
Kvalificerad yrkesutbildning	0	0	0	0	0	1	1	1	3	6	0	0
Folkhögskola	0	0	1	2	7	8	4	5	5	3	14	0
Studiemedel för utlandsstudier	0	0	0	0	0	0	0	2	2	6	0	0
Övriga studier	0	0	0	0	1	2	1	2	2	0	0	0
Arbetsmarknadsutbildning	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0
Grundskola	21	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SFI	0	0	0	1	5	6	8	6	3	3	7	33

Vi ser att av dem som är 16 år och är i utbildning studerar de flesta i gymnasieskolan men var femte i grundskolan. För dem som är 17–19 år så studerar de allra flesta i gymnasieskolan. Bland de som är 20–21 år är fortfarande många i gymnasieskolan, men det är också vanligt att studera på komvux. För dem som är 22 år och äldre är komvux den vanligast förekommande

utbildningsformen, men också andra utbildningsformer är viktiga som grundläggande högskoleutbildning, folkhögskola och arbetsmarknadsutbildning (för män). Vi ska komma ihåg att 2012 hade få av de ensamkommande barnen hunnit bli 27 år. Procenttalen är därför baserade på få individer för dem som är 27.

Av stort intresse är att se vilken utbildning de ensamkommande barnen har uppnått vid olika åldrar. Se Tabell 9. Vi ser att för de yngre är det många som har okänd utbildning. För en del kan det betyda att information saknas, men det är troligare betydligt vanligare att det står för att de inte har någon fullständig utbildning. För de som är 20 år och äldre är det med stigande ålder allt fler som har en fullständig gymnasieutbildning. Det är vanligare bland kvinnor än bland män. Det finns också en del som har avslutat en kortare eller längre högre utbildning.

Tabell 9. Ålder och högsta avslutad utbildning (procentuell fördelning)

a) Män

Ålder	Grundläggande utbildning mindre än 9 år	Grundläggande utbildning på 9 år	Gymnasium	Kort högre utbildning	Längre högre utbildning	Okänd
16	1	21	0	0	0	79
17	3	14	0	0	0	83
18	9	14	1	0	0	76
19	18	19	4	0	0	60
20	27	25	12	0	0	36
21	30	26	26	1	0	17
22	31	24	36	3	1	5
23	28	21	39	5	2	5
24	24	22	40	7	4	2
25	25	19	41	7	7	2
26	27	16	40	8	9	0
27	28	19	39	3	12	0

b) Kvinnor

Ålder	Grundläggande utbildning mindre än 9 år	Grundläggande utbildning på 9 år	Gymnasium	Kort högre utbildning	Längre högre utbildning	Okänd
16	29	0	0	0	0	71
17	2	20	0	0	0	78
18	6	16	2	0	0	77
19	11	18	6	0	0	65
20	17	21	13	1	0	48
21	20	24	27	3	0	27
22	19	26	38	4	1	13
23	16	26	41	6	4	7
24	14	19	50	5	7	6
25	13	11	55	4	11	6
26	14	16	50	3	9	8
27	12	23	50	0	4	12

6. Arbete

En viktig del av integrationen är att få ett arbete, att bli integrerad på den svenska arbetsmarknaden. Vi visar i tabell 10 hur stor andel av dem som är från 16 år och uppåt som är sysselsatta. Talen redovisas för ettårsklasser. Vi ser att det är mycket få bland tonåringarna som är sysselsatta (merparten studerar). Bland de som är 20 år och äldre är betydligt fler sysselsatta, och vi ser att andelen ökar med åldern när vi jämför olika årsklasser med varandra. Vi ska här komma ihåg att de har varit i Sverige olika länge och att observationerna är hämtade från olika kalenderår. I en senare rapport tar vi hänsyn till detta.

Vi ser att det finns stora skillnader mellan män och kvinnor. I varje åttårsgrupp är en betydligt högre andel av män än av kvinnor sysselsatta. Denna skillnad är betydligt större än vad vi ser bland dem som är födda i Sverige. Det är angeläget att undersöka detta mönster närmare.

Tabell 10. Andel (procent) sysselsatta av ensamkommande barn som är 16–27 år

Ålder	Kvinnor	Män
16	0	0
17	0	1
18	2	5
19	9	12
20	11	19
21	22	33
22	29	45
23	40	53
24	46	60
25	51	62
26	47	65
27	42	65

Anm. Andel som är sysselsatta under en mätvecka i november respektive år enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik.

En viktig fråga är vilka arbeten de ensamkommande barnen har. Vi redovisar här uppgifter på yrke efter en relativt grov indelning på tio yrkesområden. Se tabell 11.

Tabell 11. Procentuell fördelning på olika yrkesområden för dem som 18 år och äldre och är sysselsatta

a) Män

Yrkesområde		Ålder									
		18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
1	Ledningsarbete	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0
2	Arbete som kräver teoretisk specialkompetens	0	0	0	1	1	1	1	1	2	4
3	Arbete som kräver kortare högskoleutbildning	0	1	1	1	3	3	3	4	5	4
4	Kontors- och kundservicearbete	1	2	4	4	7	8	11	9	14	6
5	Service-, omsorgs- och försäljningsarbete	10	12	19	20	20	23	21	19	16	23
6	Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk och fiske	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Hantverksarbete inom byggverksamhet och tillverkning	3	3	5	6	8	7	9	15	16	21
8	Process- och maskinoperatörsarbete, transportarbete m.m.	1	4	7	8	9	13	18	23	22	21
9	Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning	24	25	26	25	24	20	19	14	14	15
0	Militärt arbete	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Okänt	62	52	39	36	29	25	16	13	11	6

b) Kvinnor

Yrkesområde		Ålder									
		18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
1	Ledningsarbete	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Arbete som kräver teoretisk specialkompetens	0	0	2	0	1	2	4	2	3	0
3	Arbete som kräver kortare högskoleutbildning	0	2	0	0	2	1	1	6	7	9
4	Kontors- och kundservicearbete	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Service-, omsorgs- och försäljningsarbete	22	40	70	71	70	68	73	74	70	82
6	Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk och fiske	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Hantverksarbete inom byggverksamhet och tillverkning	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
8	Process- och maskinoperatörsarbete, transportarbete m.m.	0	0	2	1	0	1	1	2	0	0
9	Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning	6	13	8	8	11	8	7	4	10	9
0	Militärt arbete	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Okänt	72	46	20	20	15	20	13	12	10	0

Det framgår av tabellen att yrkesfördelningen skiljer sig markant åt mellan kvinnor och män. Kvinnorna har i mycket hög utsträckning service-, omsorgs- och försäljningsarbete. Mer än 90 procent av de som har arbete inom detta yrkesområde har det inom vård- och omsorg. Bland männen har många traditionella arbetaryrken som hantverksarbete inom byggverksamhet, tillverkning, process- och maskinoperatörsarbete, transportarbete m.m. samt arbete som inte kräver särskild yrkesutbildning. Få bland både kvinnor och män har arbeten som kräver högre utbildning. I synnerhet bland de yngre är de många som har arbete inom okänt yrkesområde.

Vilka löneinkomster får då de som är sysselsatta? Det visar vi i tabell 12. Vi har observationer för totalt 1 634 män och 1 394 kvinnor som avser år 2012. Vi har inte tagit hänsyn till att personer arbetar olika lång tid under året och olika många timmar i veckan. Vi ser att löneinkomsterna är högre ju äldre person det är fråga om.

Tabell 12. Medellöneinkomst år 2012 för dem som har en löneinkomst (tusentals kronor) efter ålder

Ålder	Män			Kvinnor		
	Alla	De som kombinerar med studier	De som inte kombinerar med studier	Alla	De som kombinerar med studier	De som inte kombinerar med studier
18	61,7	52,7	108,2	43,2	43,3	42,5
19	81,6	70,3	112,6	73,2	70,5	79,7
20	128,5	114,3	141,6	112,6	99,3	134,6
21	152,6	129,6	164,6	125,8	115,2	139,9
22	174,7	144,0	186,3	133,1	118,8	140,4
23	181,7	141,7	194,7	136,5	127,7	141,5
24	198,8	161,2	209,8	156,7	131,5	171,9
25	234,0	221,0	237,3	172,5	185,3	166,3
26	234,1	190,1	246,5	168,7	*	166,2
27	243,4	*	249,3	206,4	*	198,2

*Alltför få observationer

Inte oväntat har männen högre inkomster än kvinnor. Det kan bero dels på skillnader i timlön, dels på skillnader i antalet arbetade timmar under året. Vi återkommer till denna fråga i en senare rapport. Det vi kan se av tabell 12 är att de som inte kombinerar arbete med studier har högre löneinkomster (med undantag för kvinnor som är antingen 18 eller 25 år). Skillnaderna mellan mäns och kvinnors löneinkomster kvarstår även med denna uppdelning. Denna skillnad beror inte på några enstaka speciellt höga värden för vissa som kombinerar arbete och studier – skillnaden kvarstår om vi i stället jämför medianvärden (181,3 tusen kronor jämförts med 165,0 tusen kronor).

7. Varken i arbete eller utbildning

Under senare år har NEET (Not in Employment, Education or Training) kommit att användas alltmer för att undersöka andelen ungdomar som har problem med att etablera sig i vuxenlivet. Vi har här tagit fram andelen av de ensamkommande barnen i olika åldersår som varken är i utbildning eller är sysselsatta (vi har inte uppgifter på hur många som är träning/praktik).

Tabell 13. Andel (%) som varken är i utbildning eller sysselsatta av dem i åldern 16–27 år

Ålder	Kvinnor	Män
16	30	28
17	25	16
18	14	5
19	19	6
20	28	13
21	29	18
22	31	17
23	30	19
24	28	14
25	22	16
26	33	17
27	39	18

Vi vet från föregående avsnitt att kvinnor oftare är i utbildning och män oftare är sysselsatta. Av tabell 13 framgår att det är sysselsättningsskillnaden som överväger. Kvinnor är betydligt

oftare än män varken i utbildning eller i arbete. Det är angeläget att närmare undersöka vad denna skillnad kan bero på. Jämför vi dem som kommer från olika länder är andelen som varken är i utbildning eller arbete speciellt hög bland kvinnor från Irak och Somalia. För arbete avser det sysselsättning i november och för utbildning deltagande under höstterminen. Det betyder att del av dem som enligt tabellen varken arbetar eller är i utbildning kan ha gjort under andra tider av året.

8. *Sammanfattning*

Denna rapport ger huvuddragen av utvecklingen av antalet ensamkommande barn och deras situation i Sverige. Kommande rapporter ger mer detaljerade rapporter på olika delområden. Antalet asylsökande ensamkommande barn har ökat sedan tio år tillbaka. Sverige är det land i Europa som tar emot flest barn som tillhör denna grupp. En del emigrerar efter en kortare eller längre tid i Sverige, men de allra flesta stannar.

Merparten av de barn som kommer är pojkar och de är i övre tonåren, men de har ännu inte fyllt 18 år. Under åren efter ankomsten är de flesta i utbildning, relativt sett fler pojkar än flickor. För dem som är över 20 år är andelen som studerar större bland kvinnorna. Å andra sidan har en större andel av männen arbete. Ser vi till andelen som varken har arbete eller är i studier är den gruppen betydligt högre bland kvinnor än bland män i alla åldersgrupper.

Vi kommer att kommande rapporter mer detaljerat behandla de ensamkommande barnens utbildning och sysselsättning och också frågor om hälsa och boende.¹⁸

¹⁸ Se Svendsen, Thorshaug och Berg (2010) för en norsk studie som visar på betydelsen av hur bostadsfrågan för de ensamkommande barnen ordnas.

Referenser

- Aalandslid, Vebjørn och Anette Walstad Enes (2012), Enslige mindreårige flyktninger i arbeid og utdanning, Statistisk sentralbyrå, Oslo, Rapport 13/2012.
- Aronsson, Bernice, C Wiberg, P Sandstedt och Anders Hjern (2009), "Asylum-seeking children with severe loss of activities of daily living: clinical signs and course during rehabilitation", *Acta Paediatrica*, Vol. 98(12), s. 1977–1981.
- Backlund, Åsa, Riitta Eriksson, Katarina von Greiff och Eva-Marie Åkerlund (2012), Ensam och flyktingbarn – barnet och socialtjänsten om den första tiden i Sverige, FOU-Södertörn, Forskningsrapport 2012:1.
- Bunar, Nihad (2012) "Utvärdering av projektet Ensamkommande barn i Stockholms län: Samordning av kommunstöd och kommunsamarbete", KSL, kommunförbundet Stockholms Län.
- Edmonds, Eric V. och Maheshwor Shrestha (2013), "Independent child labor migrants" i Amelie F. Constant och Klaus Zimmermann (red.), *International Handbook of the Economics of Migration*, Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Eide, Ketil (2000), "Barn i bevegelse. Om oppvekst og levekår for enslige mindreårige flyktninger", Porsgrunn: Høgskolen i Telemark, Avdeling for helse- og sosialfag.
- Eide, Ketil och Anders Hjern (2013), "Unaccompanied refugee children – vulnerability and agency", *Acta Paediatrica* Vol. 102(7), s. 666–668.
- Hirvonen, Katrina (2013), "Sweden: when hate becomes the norm", *Race & Class*, Vol. 55(1), s. 78–86.
- ILO (2009), *Training Manual to Fight Trafficking in Children for Labour, Sexual and Other Forms of Exploitation. Understanding Child Trafficking*, Genève: ILO.
- Mapsec (2013), "Ensamkommande flyktingbarns etablering i samhällslivet – en kunskapsmanställning", Rapport till Arbetsmarknadsdepartementet, december 2013.
- Nielsen, Signe S., Marie Norredam, Karen L. Christiansen, Carsten Obel, Jørgen Hilden och Allan Krasnik (2008), "Mental health among children seeking asylum in Denmark – the effect of length of stay and number of relocations: s cross-sectional study", *BMC Public Health*, Vol. 8: 293.

Ní Raghallaigh, Muireann (2013), “The causes of mistrust amongst asylum seekers and refugees: Insights from research with unaccompanied asylum-seeking minors living in the Republic of Ireland”, *Journal of Refugee Studies*, Vol. 27(1), s. 82–100.

Olsson, Erik, Catarina Lundqvist och Alireza Behtoui (2012), “Unga migranternas studiebenägenhet”, Resultatdialog, Vetenskapsrådets rapportserie, 7: 2012.

Olze, A., W. Resinger, G. Geserick och A. Schmeling (2006), “Age estimation of unaccompanied minors. Part II. Dental aspects”, *Forensic Science International*, 159S, S65–S67.

Renwick, Danielle (2014), “The U.S. Migrant Influx”, Council on Foreign Affairs, Washington.

Schmeling, A., W. Resinger, G. Geserick och A. Olze (2006), “Age estimation of unaccompanied minors. Part I. General considerations”, *Forensic Science International*, 159S, S61–S64.

Stabell Wiggen, Kjersti (2014), Enslige mindreårige flyktninger, 2011. Arbeid, utdanning og inntekt, Statistisk sentralbyrå, Oslo, Rapport 2014/9.

Statistiska Centralbyrån (2013), *Ensamkommande barn 2002–2012*. Rapport.

Stinchcome, Dennis och Eric Hershberg (2014), “Unaccompanied Migrant Children from Central America. Context, Causes and Responses”, CLAS Working Paper Series No. 7, Washington D.C.

Stretmo, Live och Melander, Charlotte (2013), “Får jag vara med? Erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen och arbetet med denna grupp”, FoU i Väst, Rapportserie, 2:2013.

Svendsen, Stina, Kristin Thorshaug och Berit Berg (2010), *Boløsninger for enslige mindreårige flyktninger. Erfaringer fra to bykommuner*, Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS.

Tallberg Broman, Ingegerd (2014), ”Barns och ungas utbildning i ett segregert samhälle. Mångfald och migration i valfrihetens skola”, Vetenskapsrådets rapportserie.

Thorshaug, Kristin och Stina Svendsen (2014), Helhetlig oppfølging. Nyankomne elever med lite skolebakgrunn fra opprinnelseslandet og deres opplæringsituasjon, Rapport, Trondheim: NTNU.

Vervliet, Marianne, Melinda A. Meyer Demott, Marianne Jakobsen, Eric Broekaert, Trond Heir och Ilse Derluyn (2014), "The mental health of unaccompanied refugee minors on arrival in the host country", *Scandinavian Journal of Psychology*, Vol. 55, s. 33–37.

Wadensjö, Eskil (2013), Övertäckning och bortfall, Sulcis Rapport 2013:3.